

Pihapiiriopas

asukkaille ja yhteisöille

Monimuotoisempi ja ilmastoystävällisempi piha

SAVOGROW KEHITYSYHTIÖ
LEADER Mansikka
Euroopan unionin osarahoittama

Miten opasta käytetään?

Tämän oppaan avulla voit löytää sekä helppoja että hieman haastavampia tekoja, joilla voit parantaa ympäristöäsi kotona tai laajemmin omalla alueellasi. Teot ovat pääasiassa luonnon monimuotoisuutta edistäviä toimia, jotka on **suunnattu omakotiasukkaille ja muille oman pihan hoidosta vastaaville**. Oppaasta löytyy kuitenkin myös **vinkkejä kerrostalossa asuville (s. 7)**. Suurin osa teoista voidaan toteuttaa myös kylissä ja kaupungeissa esimerkiksi kunnan, kaupungin tai kyläyhteisön mailla maanomistajan luvalla.

Monet monimuotoisuusteot ovat samalla myös ilmastotekoja. Viereinen merkki osoittaa ne monimuotoisuusteot, joilla on myönteisiä vaikutuksia myös ilmaston kannalta.
Erilliset ilmastoteot on koottu sivulle 8.

Kaupunkiympäristöihin soveltuvia tekoja sekä muihin teemoihin liittyviä oppaita löytyy useista lähteistä. Osa niistä on koottu GreenSavo -hankkeen nettisivuille, jotta löydätte juuri teille sopivia tapoja vaikuttaa.

Osoite hankesivuille:
https://bit.ly/green-savo

Jätä piha osin hoitamatta

Tee vähemmän pihassasi ja anna luonnon kukoistaa!

Myös ilmastoteko!

Jätä osa pihasi nurmikosta, tai vaikka koko piha, leikkaamatta ja ihaile uudenlaista kukkaloistoa.

Hallittu hoitamattomuus on monimuotoisen pihan avain. Jos haluat pitää kasvuston matalana, leikkaa nurmikko vasta kukinnan jälkeen, niin kasvit ovat ehtineet siementää. Näin varmistat kukkajatkumon säilymisen koko kasvukauden ajan ja tarjoat pölyttäjille ravintoa.

Hyödyt: ravintoa ja suojaa hyönteisille ja linnuille sekä monipuolisempi kasvilajisto.

Perusta uusniitty

Vie piha seuraavalle tasolle perustamalla pihallesi vähäravinteinen niitty.

Jätä alueen kasvillisuus kasvamaan vapaasti kesän ajan ja loppukesästä hoida niittyä niittämällä. Kerää niittojäte pois, jotta ravinteita poistuu maaperästä ja niittykasvillisuus menestyy.

Voit myös kylvää niittykasveja, mutta suosi aina kotimaisia siemenseoksia.

Lisää vesialueita

Tarjoa vesilajeille oleskelupaikka

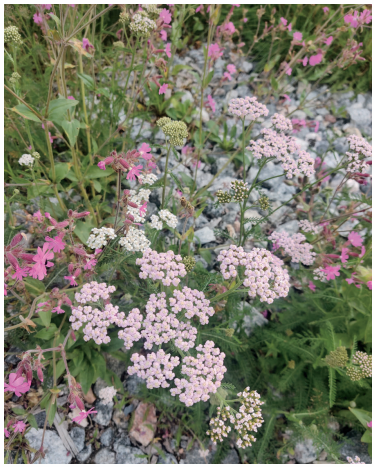
Hyödyt: elinympäristöjä ja ravintoa linnuille, hyönteisille, lepakoille sekä matelijoille.

- **Tarjoa vesipisteen linnuille ja muille pieneliöille.**
- **Jos pihasi halki virtaa puro tai noro, anna sen olla mahdollisimman luonnontilainen.** Vältä puiden ja muun kasvillisuuden raivaamista rannoilta, ja ennallista uomaa tarvittaessa luonnonmukaisin menetelmin.
- **Rakenna pihallesi pieni kosteikko tai lampi ja luot arvokasta elinympäristöä hyönteisille, juomapaikan linnuille sekä kiinnostavan luontokohteen omasta ikkunasta seurattavaksi.** Vesi houkuttelee pihaan monenlaista elämää, ja saatat jopa nähdä lepakoita saalistamassa sen yllä hämärän aikaan.
- **Jos kosteikon rakentaminen tuntuu liian suurelta hankkeelta, harkitse kosteikkolautan asentamista** rantaan tai lähialueen pienvesistöön, kuten lampeen. Kelluvat kosteikot tarjoavat elinympäristöjä ja voivat parantaa veden laatua. Lisätietoa: https://skvsy.fi/hanke/kelluvat-kosteikot/

Anna pihan kukkia ja kasvaa luonnonmukaisesti

Myös ilmastoteko!

Hyödyt: elinympäristöjä ja ravintoa linnuille, hyönteisille, lepakoille sekä matelijoille.

- **Suosi kotimaisia kasveja ja poista vieraslajeja.** Näin ehkäiset vieraslajien leviämistä ja tuet paikallista luonnon monimuotoisuutta.
- **Luo pölyttäjäystävällinen piha.** Istuta perennoja tai anna pölyttäjille hyödyllisten luonnonkasvien kasvaa pihallasi.
- **Ylläpidä kukkajatkumoa.** Mahdollista, että pihalla kukkii kasveja keväästä syksyyn, jotta pölyttäjille riittää ravintoa koko kasvukauden ajan.
- **Lisää pihan kerroksellisuutta.** Yhdistä nurmikkoa, niittyä, pensaita, puita, lahopuuta ja kivikkoisia alueita, jotta erilaisille lajeille löytyy elinympäristöjä.
- **Tarjoa suojaa eläimille.** Jätä korkeampaa kasvillisuutta tai rakenna esimerkiksi risuaitoja.
- **Vähennä torjunta-aineiden käyttöä.** Anna luonnonkasvien kukoistaa ja tue samalla pölyttäjien hyvinvointia.

Esimerkkejä **pölyttäjäystävällisistä luonnonkasveista:**
Mehiläisille kaunokit, kellokasvit, virnat, nätkelmät, apilat
Kärpäsille karhun- ja hirvenputket, leinikit, matarat, tähtimöt
Perhosille voikukat, virnat, apilat, liljat, asterit, ohdakkeet

Esimerkkejä pölyttäjäystävällisistä perennoista:
Lehtoakileija, syysasteri, mäkimeirami, leimut, punalatvat, sinipallo-ohdake

Lähteet: Viherympäristöliiton “Pölyttäjäystävälliset viheralueet”, LUMOAVA -hanke

Tarjoa pesäpaikkoja luonnoneläimille

Rakenna ja kiinnitä lintu- ja lepakkopönttöjä sekä hyönteishotelleja

Hyödyt: linnuille ja lepakoille pesäpaikkoja kevääksi ja kesäksi sekä suojapaikkoja talveksi, hyönteisille talvehtimiskoloja.

Linnut ja lepakot: Pöntöt tarjoavat suojaa ja pesäpaikkoja lajeille, joiden luonnolliset pesimäympäristöt ovat vähentyneet ihmisen toiminnan seurauksena. Ilman suojapaikkoja monet Suomessa talvehtivat linnut eivät selviä ankarista talviolosuhteista. Moni laji tarvitsee pesintäänsä tietyn kokoisen kolon, joita löytyy erityisesti vanhoista puista. Täydentämällä pesimäpaikkoja pöntöillä voit auttaa ylläpitämään ja vahvistamaan alueesi lintu- ja lepakkokantoja.

Seuraa BirdLife Suomen ohjeita linnunpönttöjen rakentamiseen ja valitse kohdelajille sopiva pönttö osoitteessa: bit.ly/ponttomallit

Hyönteiset: Askartele luonnonmukainen hyönteishotelli esim. maitotölkistä ja korsista. **Voit hyödyntää apuna Maa- ja kotitalousnaisten ohjevideota osoitteessa:** bit.ly/hyonteishotellit

Muista kuitenkin, että hyönteishotelli yksin ei riitä. Varmista, että pihassasi on riittävästi kotimaisia ravinto- ja suojakasveja hyönteisille, sillä muuten hotelli voi jäädä tyhjilleen.

Entäs jos en omista pihaa?

- Istuta parvekkeellesi ruukkuun puu, pensas tai muuta säänkestävää kasvillisuutta.
- Anna osan hyötykasveista kukkia, jotta ne tarjoavat ravintoa pölyttäjille.
- Kasvata parvekkeella vihanneksia, yrttejä ja muita hyötykasveja.
- Hyödynnä lähiluontoa keräämällä syötäviä luonnontuotteita, kuten nokkosta, vuohenputkea, sieniä ja marjoja.
- Vaikuta asuinalueesi vihersuunnitteluun ja luonnonhoitoon mahdollisuuksien mukaan.
- Suosi kotimaisia kasveja ja osallistu vieraslajien torjuntaan.
- Liity mukaan kylä- tai asukasyhteisön toimintaan ja kannusta myös muita luontotekoihin.

Myös ilmastoteko!

Tee pihassasi ilmastotekoja!

Monimuotoinen piha voi olla samalla myös ilmastoystävällinen piha. Monikerroksellinen ja monivuotinen kasvillisuus sitoo hiiltä, suojaa maata ja auttaa pihaa kestämään paremmin kuivuutta, helteitä ja rankkasateita. Pienillä hoitotapojen muutoksilla voidaan samalla vähentää energian, veden ja uusien materiaalien tarvetta.

- **Säilytä ja istuta puita ja pensaita**. Monivuotinen kasvillisuus sitoo hiiltä, varjostaa pihaa ja vähentää maan kuivumista.
- **Imeytä ja hyödynnä sadevesi**. Ohjaa vettä maahan ja istutuksille, kerää sitä kasteluun ja suosi pihassa vettä läpäiseviä pintoja.
- **Suojaa maata kasveilla ja katteella.** Maanpeittokasvit sekä oman pihan lehdet, ruohosilppu ja risuhake suojaavat maata ja vähentävät haihtumista.
- **Vähennä koneiden käyttöä ja hyödynnä pihan omat materiaalit**. Leikkaa nurmikkoa harvemmin ja käytä lehdet, leikkuuruoho, risut ja oksat omalla pihalla kompostissa, katteena, hakkeena ja maanparannuksessa. Kierrätä ravinteet takaisin maahan esimerkiksi kompostin ja ruohosilpun avulla ja vähennä näin uusien materiaalien ja lannoitteiden tarvetta. Hyvä ohjenuora on: Luonnossa ei synny jätettä - kaikki kiertää!

Jätä tekemättä

Myös ilmastoteko!

Yksi helpoimmista tavoista edistää luonnon monimuotoisuutta on jättää osa asioista tekemättä. Luonto hyötyy usein siitä, että sille annetaan tilaa toimia omilla ehdoillaan.

Laajemmassa mittakaavassa voit:

- antaa käytöstä poistuneiden ojien kasvaa vähitellen umpeen
- jättää lahopuuta lahoamaan esimerkiksi talousmetsiin.

Pienemmässä mittakaavassa voit:

- jättää kannon tai osan kaadetusta puusta lahoamaan pihallesi
- antaa lehtien maatua keväällä ennen niiden keräämistä. Kestäviä lehtiä voi silputa ruohonleikkurilla katteeksi tai maatumaan nopeammin
- kerätä risuja kasoiksi tarjoamaan suojaa monille eliölajeille
- muistaa, että luonnolliset pesä- ja suojapaikat ovat usein lajeille parhaita. Suosi siksi niittyjä ennen hyönteishotelleja sekä vanhoja ja lahonneita puita ennen linnun- ja lepakonpönttöjä aina, kun se on mahdollista.

Hyödyt: lahopuuta hyödyntäville lajeille elinympäristöjä, suoja- ja pesäpaikkoja eläimille sekä luonnon monimuotoisuuden vahvistumista.

Kiitos kiinnostuksestasi luontotekoja kohtaan!

Haluatko oppia lisää luonnosta ja siitä, miten voit itse vaikuttaa ympäristöösi positiivisesti?

Tutustu myös muihin oppaisiimme:

Kuriin Kutsumattomat - yhdessä vieraslajeja vastaan! -hankkeen

Vieraslajiopas

Yleisten vieraslajien tunnistus, torjunta ja yleistieto-opas

Vesistöystävällistä elämää -opas

(Vesistöystävällistä elämää -opas tulossa syksyllä 2026!)

Oppaat ovat saatavilla painettuina GreenSavo-hankkeen tapahtumissa sekä PDF-muodossa hankkeen verkkosivuilla: bit.ly/green-savo

GreenSavo

ILMASTO- JA YMPÄRISTÖ-TEKOJA YHDESSÄ

Hanke on saanut EU:n maaseuturahoitusta Itä-Suomen elinvoimakeskuksesta

Lisää tietoa GreenSavo -hankkeesta sekä luontoteoista löytyy osoitteesta bit.ly/green-savo

Kuvat (CC BY-NC): Alma Crisp, Johanna Räikkönen, Elina Huerta

SAVOGROW KEHITYSYHTIÖ

LEADER Mansikka

Euroopan unionin osarahoittama

Luonnonkukka BINGO

Tunnistatko kyläsi luonnonkukkia? Merkkaa ruutu, jos näet kyseisen kasvin. 3 ruutua merkattuna rivissä saa bingon!

Peltolemmikki

Metsäkurjenpolvi

Karhunputki

Mesimarja

Voikukka

Maahumala

Käenkaali

Ahomansikka

Valkoapila